

КАСЬЯНОВА О. В.

Касьянова Олена Василівна, кандидатка мистецтвознавства, заслужена діячка мистецтв України, професорка кафедри оперної підготовки та музичної режисури Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського (Київ, Україна).

ORCID id: <https://orcid.org/0000-0002-8530-8156>

КОНЦЕПТ ПІДГОТОВКИ ДОКТОРА МИСТЕЦТВА З МУЗИЧНОЇ РЕЖИСУРИ

Розглянуто процес підготовки доктора мистецтва з музичної режисури в контексті інтеграції України у європейський освітній і мистецький простір. **Актуальність дослідження** – потреба підготовки висококваліфікованих професіоналів в умовах соціокультурних викликів сьогодення, здатних генерувати креативні ідеї у втіленні творчих проєктів, спроможних швидко реагувати на зміни ринку театральних послуг, бути конкурентоспроможними у швидкоплинному часопросторі. **Наукова новизна** – окреслення концепту формування фахових компетентностей митця у синтезі вітчизняних традицій і зарубіжних новацій з урахуванням специфіки ментального сприйняття творів українським глядачем. **Мета розвідки** – визначити специфіку інтегративної освітньо-творчої підготовки доктора мистецтва з музичної режисури в контексті світових тенденцій розвитку музичного театру. **Методологія** – застосування комплексного міжгалузевого підходу на основі синтезу системного аналізу (концепт сучасної режисури у новій парадигматиці музичного театру) та структурно-функціонального методу (алгоритм інтегративної підготовки доктора мистецтва у творчій аспірантурі).

Основні результати й висновки. Вплив глобалізаційно-інтеграційних процесів позначився на зміні парадигматики музично-театрального мистецтва: у позитивному сенсі – інформаційному обміні досвідом, професійному зростанні митців, застосуванні арттехнологій, спільному вирішенні нагальних проблем; у негативному – домінуванні зарубіжного репертуару над вітчизняним із пріоритетом іншомовного контенту, комерціалізації театру, зміні ціннісних орієнтацій, гедоністичній спрямованості трактувань творів. Чинники впливу на сучасну музичну режисуру полягають у необхідності пошуків засобів виразності для адекватного сприйняття українським глядачем іншомовного тексту, поєднанні естетико-ціннісного аспекту з фінансово-економічним контентом вистави, неприпустимості вульгаризованих трактувань творів, опануванні прийомами художньої реконструкції, автентичного, модернового, арттехнологічного вирішення вистав, засвоєнні специфіки танцюпері, міжнародних і фестивальних проєктів. Концепт підготовки доктора мистецтва з музичної режисури передбачає творче переосмислення світових інноваційних режисерських практик на вітчизняному ґрунті з урахуванням особливостей української ментальності, культурних традицій, досягнень національних освітньої і мистецької шкіл із поступовою інтеграцією у європейський простір.

Ключові слова: глобалізаційно-інтеграційні процеси, художня культура, музично-театральне мистецтво, музична режисура, мистецька освіта, доктор мистецтва.

Постановка проблеми. Музично-театральне мистецтво сьогодення розвивається у складному глобалізованому світі, сповненому інтеграційних процесів у багатьох сферах життєдіяльності соціуму. Ці процеси проявились у домінуванні глобальних культурних цінностей та орієнтирів над національними, втраті величезних пластів культурної пам'яті й знань в окремих регіонах світу, тяжінні до культурної асиміляції зі встановленням універсальних – загальнолюдських (космополітичних) норм і правил, обумовлених інтенсивним розвитком західних високих технологій, їхнім впливом на популяризацію привабливості західного (переважно американського) способу життя.

Активний обмін інформацією між митцями різних країн у сфері експериментальної режисури завдяки інтернету, впровадження інноваційних технологій у сучасну артпрактику, вільний доступ глядача до перегляду будь-яких театральних постановок у режимі онлайн передбачають появу фахівців нової генерації, спроможних органічно поєднувати на міжгалузевому рівні досягнення різних видів мистецтва з новітніми розробками численних галузей науки. Потреба підготовки висококваліфікованих професіоналів – докторів мистецтва з музичної режисури, інтегрованих у світовий освітній і мистецький простір, здатних генерувати креативні ідеї у втіленні творчих проєктів, спроможних швидко реагувати на зміни ринку театральних послуг, бути конкурентоспроможними у швидкоплинних часових реаліях, обумовлює актуальність проведеного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Пошуку шляхів реформування національної освітньої системи на тлі загострення проблеми транснаціоналізації та самоідентифікації культури в глобалізованому просторі присвячена стаття М. Кубаєвського¹. Автор пропонує врахувати досвід Японії та Китаю, які відносно безболісно увійшли в глобальну економіку, не «розчиняючи» свою культуру в цивілізаційних цінностях, а навпаки – адаптували процес модернізації країни до особливостей національних традицій і ментальності.

На необхідності встановлення балансу між унікальним і космополітичним у контексті зміни методології історичної освіти, обумовленої глобалізацією соціокультурного буття суспільства, зосередила увагу Т. Чаркіна². Як і попередній автор, дослідниця пропонує врахувати моделі розвитку лідерів економіки далекогосхідного регіону, які сформувалися на світоглядних, культурних, історичних особливостях цих країн.

Специфіка модернізації підготовки мистецьких кадрів в Україні у руслі її гармонізації з європейськими освітніми системами стала предметом дослідження В. Бондарчука³. У своїй роботі автор визначив стратегічні напрямки розвитку стандартів освіти в Україні ХХІ століття в контексті нової парадигматики культури і мистецтва, окреслив тактичні підходи до їхньої реалізації.

Особливості формування висококваліфікованих фахівців у синтезі освітньо-мистецької, науково-дослідної, конкурсно-фестивальної діяльності та художньої практики в умовах Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського відображені в статті В. Рожка⁴. У ній вчений акцентує увагу на потребі взаємоузгодження та організації злагодженої роботи всіх структурних підрозділів із

¹ Кубаєвський М. Контекстна буттєвість етносу в глобалізованому світі // Психологія і суспільство. 2008. № 2. С. 59–64.

² Чаркіна Т. Глобалізація: соціально-культурний аспект // VERSUS. 2016. № 1 (7). С. 36–41.

³ Бондарчук В. О. Культура і музична освіта в Україні // Філософія культури: основні поняття, напрями, персоналії: Навчальний посібник. Київ; Чернівці: Букрек, 2020. С. 173–181.

⁴ Рожок В. І. Національна музична академія України імені П. І. Чайковського – науковий центр Європи // Українське музикознавство. 2017. Вип. 43. С. 4–12.

забезпечення місії і візії академії як одного з науково-мистецьких центрів України європейського рівня.

Спираючись на означену проблематику, авторка пропонованої статті розглядає комплексний вектор дослідження особливостей підготовки доктора мистецтва з музичної режисури, спрямований на інтеграцію в європейський освітній і мистецький простір.

Аналітичним підґрунтям розвідки стали: Закон України «Про вищу освіту»¹ зі встановленням вимог до третього (освітньо-творчого) рівня доктора мистецтва, Національна рамка кваліфікацій² з окресленням своєрідності його компетентностей, постанови Кабінету Міністрів України³ з визначенням контенту освітньої і творчої складових навчання фахівця, його державної атестації, Положення про асистентуру-стажування й творчу аспірантуру⁴ з конкретизацією специфіки підготовки доктора мистецтва з музичної режисури в умовах Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, Стандарт вищої освіти⁵ з формулюванням концепту фахових компетентностей і очікуваних результатів навчання, Освітньо-творча програма⁶ з розкриттям алгоритму підготовки здобувача та захисту ним власного творчого мистецького проекту.

Мета дослідження – визначити специфіку інтегративної освітньо-творчої підготовки доктора мистецтва з музичної режисури в контексті світових тенденцій розвитку музичного театру.

Завдання дослідження:

- 1) з'ясувати нову парадигматику музично-театрального мистецтва в умовах глобалізаційно-інтеграційних процесів художньої культури;
- 2) проаналізувати чинники впливу на сучасну режисуру музичного театру, які стимулюють потребу модернізації фахової освіти;

¹Про вищу освіту: Закон України № 1556-18 (зі змінами у 2019 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 27.09.2021).

² Національна рамка кваліфікацій: Додаток до Постанови Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 (у редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 25.06.2020 р. № 519). URL: <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p> (дата звернення: 25.09.2021).

³ Порядок здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва та навчання в асистентурі-стажуванні: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2018 р. № 865. URL: <https://zakonodavstvo.com/download/postanova-vid-jovtnya-2018-865-pro-2018-67669.html> (дата звернення: 27.09.2021); Зміни, що вносяться до Порядку здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва та навчання в асистентурі-стажуванні: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 лютого 2020 р. № 89. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-poryadku-zdobuttya-osvitno-tvorchogo-stupenya-doktora-mistectva-ta-navchannya-v-asistenturi-stazhuvanni-89120219> (дата звернення: 25.09.2021).

⁴ Положення про асистентуру-стажування та творчу аспірантуру Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Ухвалено Вченою радою НМАУ ім. П. І. Чайковського. Протокол № 13 від 27.06.2019 р. URL: <https://www.knmau.com.ua/wp-content/uploads/Polozhennya-pro-asistenturu-stazhuvannya-ta-doktora-mistetstva-2019.pdf> (дата звернення: 29.09.2021).

⁵ Стандарт вищої освіти третього (освітньо-творчого) рівня, ступеня «Доктор мистецтва», галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 026 «Сценічне мистецтво». Затверджено Вченою радою НМАУ ім. П. І. Чайковського. Протокол № 5 від 08.02.2021 р. (Наказ № 12-А від 08.02.2021 р.). URL: https://knmau.com.ua/wpcontent/uploads/Standart_Vishhoi_osviti_026_doktor_mistetstva_2021.pdf (дата звернення: 01.10.21).

⁶ Освітньо-творча програма «Музична режисура» третього (освітньо-творчого) рівня вищої освіти, ступеня «Доктор мистецтва» за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво», галузі знань 02 «Культура і мистецтво». Затверджено Вченою радою НМАУ ім. П. І. Чайковського. Протокол № 5 від 08.02.2021 р. URL: <https://www.knmau.com.ua/wp-content/uploads/OTP-Doktor-mistetstva-026-Stsenichne-mistetstvo.pdf> (дата звернення: 01.10.2021).

3) визначити концепт підготовки доктора мистецтва з музичної режисури в контексті гармонізації національної і європейської освітніх систем.

Методи дослідження. Застосований комплексний міжгалузевий підхід на основі синтезу системного аналізу (концепт сучасної режисури у новій парадигматиці музичного театру) та структурно-функціонального методу (алгоритм інтегративної підготовки доктора мистецтва у творчій аспірантурі).

Виклад основного матеріалу дослідження. Художня культура ХХІ століття розвивається в умовах суперечливих процесів глобалізованого світу, трансформуючись під впливом їхніх позитивних і негативних проявів. З одного боку, завдяки інтернету процеси глобалізації сприяють активному поширенню в усьому світі інноваційних ідей, технологій, досягнень у сфері культури, що стимулює інформаційний обмін досвідом, професійне зростання митців різних країн, спільне вирішення нагальних проблем. З другого боку, переважання глобальних зв'язків над локально-національними спричиняє домінування космополітичної складової культури над традиційно-ідентичною і проявляється у різних країнах світу в експансії, асиміляції, гібридизації, поширенні стандартизованого ринку культурних послуг.

Процес глобалізації художньої культури відбувається не завжди безболісно й безконфліктно і справляє вагомий вплив на музично-театральне мистецтво України, призводячи до кардинальних змін його парадигматики. Інформаційна обізнаність українських митців у пошуково-експериментальних напрацюваннях знакових постатей світового музичного театру сприяє їхньому залученню до спільного створення міжнародних творчих проєктів, участі в міжнародних оперних фестивалях, органічній інтеграції у світовий культурно-мистецький простір.

Водночас наслідком превалювання позанаціональних тенденцій у художній культурі стає невинуватене обмеження українського репертуару у вітчизняному музичному театрі, його надмірна комерціалізація з переорієнтацією на ринковий мистецький продукт. Відбувається зміна ціннісних орієнтирів: розгляд морально-етичних проблем суспільства часто підміняється гедоністичною спрямованістю інтерпретації теми. А застосування інноваційних арттехнологій у практиці музичного театру, залежно від професіоналізму і сумлінності постановочної групи, може вплинути на перетворення музичної вистави у шоупродукт із домінуванням видовищної складової або високохудожньої спектакль із поглибленою психологізацією драматургічної основи твору.

У цьому аспекті великого значення набуває роль режисера-інтерпретатора музичного твору, спроможного адекватно реагувати на соціокультурні виклики сьогодення, органічно поєднуючи інноваційні світові мистецькі практики з національним досвідом, традиціями й ментальністю українського глядача. Розглянемо чинники впливу на сучасну оперну режисуру, які обумовлюють потребу модернізації фахової підготовки постановника в контексті світових тенденцій розвитку музичного театру, які є відображенням сьогоденних реалій глобалізованої художньої культури.

Домінування космополітичної складової художньої культури над традиційно-ідентичною спровокувало у світовому музичному театрі загалом та українському зокрема диспропорцію репертуарної політики у бік пріоритетності зарубіжних творів над вітчизняними з переважним виконанням їх мовою оригіналу. Для розуміння перебігу подій та адекватного сприйняття українським глядачем іншомовного тексту режисер повинен знайти відповідні засоби виразності (у тому числі й пластично-пантомімічні), щоб рухливий рядок синхронного перекладу не відволікав увагу від сценічної дії.

Переорієнтування творів мистецтва на ринковий продукт в умовах комерціалізації музичного театру призводить до зміщення акцентів в оперних виставах із драматичного контенту на розважальний під приводом «осучаснення» класики. Перед режисером-постановником постає нелегке завдання пошуку інноваційних прийомів поєднання й оптимізації естетико-ціннісного аспекту художнього твору з фінансово-економічними розрахунками вартості й рентабельності вистави.

Зміна смислових наголосів у трактуванні оперних творів, агресивна естетизація аморального, жахливого, потворного породжує проблему межі режисерської сумлінності при визначенні власного бачення спектаклю. У цьому контексті завдання інтерпретатора полягає у запобіганні вульгаризованого трактування творів, особливо трагедійних і драматичних, що дискредитує високе призначення театру – спонукати сучасного глядача не сприймати ниці вчинки та наслідувати благородні приклади персонажів опер.

Серед основних тенденцій розвитку світового музичного театру особливе місце посідають режисерські прочитання творів у контекстах: художньої реконструкції старовинних і класичних опер відповідно до театральної естетики часів їхнього створення; автентичної (історично достовірної) або модернової (із перенесенням часу й місця дії у сьогодення) їхньої інтерпретації; вирішення в жанрі танцюери (з уособленням двома виконавцями образу персонажа: спів – душа, танець – вчинки); введення у сценічну дію інноваційних арттехнологій як важливого компонента синтезованого видовища; специфічних підходів до постановки міжнародних мистецьких і фестивальних оперних проєктів. Дані обставини потребують від музичного режисера глибоких теоретичних знань, удосконалених практичних навичок, інтегрованих мистецьких і загальнонаукових компетентностей, що обумовлюють необхідність комплексної міжгалузевої підготовки висококваліфікованого професіонала – доктора мистецтва в процесі гармонізування національної і європейської освітніх систем.

Організацію навчання таких фахівців було розпочато в Національній музичній академії України імені П. І. Чайковського у 2019 році після виконання ліцензійних вимог на підставі нормативної та науково-методичної документації, що склала аналітичне підґрунтя дослідження. Підготовка доктора мистецтва з музичної режисури передбачає опанування ним Освітньо-творчої програми, розробленої на основі Стандарту вищої освіти спеціальності 026 «Сценічне мистецтво» з набуттям професійних компетентностей відповідно до Національної рамки кваліфікацій, які забезпечуються змістом Навчального плану, Робочих програм і Силабусів дисциплін.

Концепт Освітньо-творчої програми доктора мистецтва (пункт 26)¹ визначає послідовність здобуття аспірантом глибинних знань зі спеціальності та спеціалізації; поглиблення практичного творчого досвіду; осягнення науково-педагогічних компетентностей; оволодіння загальнонауковими (філософськими) доктринами; набуття універсальних навичок дослідника; примноження мовної вправності. Означені напрямки інтегровані на міждисциплінарному рівні у змісті програми підготовки доктора мистецтва з музичної режисури та спрямовані на завершальний етап навчання – захист творчого мистецького проєкту і його наукового обґрунтування.

Перша – практична складова мистецького проєкту презентує оригінальну режисерську версію музично-театральної вистави, синтезуючи традиційні та інноваційні досягнення світового й вітчизняного театру. Вона передбачає творче переосмислення здобувачем новаторських пошуків і експериментів сучасників із

¹Порядок здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва та навчання в асистентурі-стажуванні: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2018 р. № 865. URL: <https://zakonodavstvo.com/download/postanova-vid-jovtnya-2018-865-pro-2018-67669.html> (дата звернення: 27.09.2021).

формулюванням власного креативного бачення продукту, визначенням його індивідуальних характерних ознак.

Музично-театральна вистава в сучасній художній формі, зрозумілій і цікавій глядачеві доби інформаційних технологій, порушує та розкриває актуальні проблеми сьогодення. Спираючись на психологію сприйняття глядачем витворів мистецтва, режисер-постановник повинен задіяти широкий спектр звичних і новітніх засобів сценічної виразності задля поглибленого розкриття драматургії твору, емоційного впливу на публіку з метою виховання у неї кращих ціннісних орієнтирів, естетичних смаків і вподобань.

Ефективна реалізація творчого мистецького проєкту досягається шляхом плідної співпраці режисера з постановочною групою, виконавським складом і технічними службами. Оптимальна організація репетиційного процесу, мотивація його учасників на успіх спільної справи, органічна взаємодія усіх структурних підрозділів під час підготовки вистави сприяють забезпеченню її художньої цілісності, гармонізації драматургічної і видовищної складових, підвищеному інтересу до проєкту публіки.

Музично-театральна вистава вибудовується на основі постановочного плану, структура якого синхронізується з відповідними компонентами наукового обґрунтування проєкту:

– преамбула постановочного плану «Обґрунтування вибору твору» відповідає Вступу дослідницької складової проєкту;

– Частина 1 «Режисерський аналіз твору» відповідає Розділу 1 з його аналітичним контентом;

– Частина 2 «Режисерський задум проєкту» відповідає Розділу 2 з його дослідницьким концептом;

– Частина 3 «Режисерське втілення проєкту» відповідає Розділу 3 з його експериментальним моделюванням;

– підсумкова частина постановочного плану відповідає Висновкам і перспективам дослідницької складової проєкту.

Творча частина повинна відповідати вимогам академічної доброчесності. Не можна допускати плагіату і запозичень, слід, креативно переосмислюючи новації сучасників, виявляти власне нестандартне вирішення актуальної теми.

Апробація мистецького складника творчого проєкту здійснюється шляхом проведення здобувачем майстер-класів, лекцій-концертів, участі його в концертах, конкурсах, виставах, фестивалях, показах, мистецьких програмах тощо (не менше одного заходу на рік навчання).

Другий – теоретичний компонент проєкту презентує його наукове обґрунтування у вигляді авторського тексту, в якому наведені результати самостійного дослідження частин постановочного плану, що пропонують розв'язання комплексних проблем за обраною тематикою, передбачають глибоке переосмислення наявних і визначення власних оригінальних режисерських підходів у контексті сучасної парадигматики музичного театру.

У Вступі висвітлюється потреба наукового осягнення теми проєкту, її актуальність у сучасних соціокультурних реаліях України, наводяться підстави й вихідні дані для проведення дослідження, визначається особистий внесок здобувача.

Розділ 1 подає у новому науковому ракурсі мистецький доробок композитора й лібретиста в контексті театральної естетики його епохи. Тут визначається місце обраного твору в спадщині митця, висвітлюються новітні результати аналізу музичної драматургії опусу, його сценічного життя.

Власні оригінальні ідеї режисерського задуму творчого мистецького проєкту представляються у Розділі 2 в контексті новаторських пошуків і експериментів

сучасників. Вони відображають креативне бачення реалізації вистави режисером із визначенням її характерних ознак.

Розділ 3 присвячується індивідуальним режисерським підходам, прийомам і методам, засобам сценічної виразності, які синтезують традиційність та інноваційність у втіленні творчих мистецьких проєктів згідно з вимогами доби інформаційного суспільства.

У Висновках даються відповіді на означені у Вступі завдання дослідження, які вирішуються у заявлених розділах, обґрунтовується алгоритм досягнення мети, окреслюються перспективи подальших наукових розвідок обраної тематики.

Наукове обґрунтування творчого мистецького проєкту повинно бути самостійно проведеним дослідженням з дотриманням академічних вимог. Окрім цього надається методична розробка спеціального курсу дисципліни у формі постановочного плану вистави.

Апробація наукової складової творчого мистецького проєкту здійснюється шляхом участі здобувача в конференціях, конгресах, форумах, симпозіумах, семінарах (не менше одного заходу на рік навчання).

Синхронізація і гармонізація структурних компонентів постановочного плану музично-театральної вистави та наукового обґрунтування творчого проєкту сприяє його повноцінному втіленню, успіху в глядачів і захисту на засіданні спеціалізованої ради.

Висновки. Глобалізаційно-інтеграційні процеси позначилися на зміні парадигматики музично-театрального мистецтва: у позитивному сенсі – в інформаційному обміні досвідом, професійному зростанні митців, застосуванні арттехнологій, спільному вирішенні нагальних проблем, а в негативному – у комерціалізації, домінуванні зарубіжного репертуару над вітчизняним із пріоритетом іншомовного контенту, ціннісній переорієнтації, гедоністичній спрямованості трактувань творів. Їхній вплив на сучасну музичну режисуру спричинений необхідністю пошуків засобів виразності для адекватного сприйняття українським глядачем іншомовного тексту, поєднанням естетико-ціннісного аспекту з фінансово-економічним контентом вистави, неприпустимістю вульгаризованих трактувань творів, опануванням прийомами художньої реконструкції, автентичного, модернового, арттехнологічного структурування вистав, засвоєнням специфіки танцюпері, міжнародних і фестивальних проєктів.

Концепт підготовки доктора мистецтва з музичної режисури передбачає творче переосмислення світових інноваційних режисерських практик на вітчизняному ґрунті з урахуванням особливостей української ментальності, культурних традицій, досягнень національних освітньої і мистецької шкіл з поступовою інтеграцією у європейський простір.

Стаття надійшла до редакції 15.10.2021 року

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ І ДЖЕРЕЛ

1. Бондарчук В. О. Культура і музична освіта в Україні // Філософія культури: основні поняття, напрями, персоналії: Навчальний посібник. Київ; Чернівці: Букрек, 2020. С. 173–181.

2. Зміни, що вносяться до Порядку здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва та навчання в асистентурі-стажуванні: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 лютого 2020 р. № 89. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-poryadku-zdobuttya-osvitno-tvorchogo-stupenya-doktora-mistectva-ta-navchannya-v-asistenturi-stazhuvanni-89120219> (дата звернення: 25.09.2021).

3. Кубаєвський М. Контекстна буттєвість етносу в глобалізованому світі // Психологія і

суспільство. 2008. № 2. С. 59–64.

4. Національна рамка кваліфікацій: Додаток до Постанови Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 (в редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 25.06.2020 р. № 519). URL: <http://www.zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>. (дата звернення: 25.09.2021).

5. Освітньо-творча програма «Музична режисура» третього (освітньо-творчого) рівня вищої освіти, ступеня «Доктор мистецтва», за спеціальністю 026 «Сценічне мистецтво», галузі знань 02 «Культура і мистецтво». Затверджено Вченою радою НМАУ ім. П. І. Чайковського. Протокол № 5 від 08.02.2021 р. URL: <https://www.knmau.com.ua/wp-content/uploads/OTP-Doktor-mistetstva-026-Stsenichne-mistetstvo.pdf> (дата звернення: 01.10.2021).

6. Положення про асистентуру-стажування та творчу аспірантуру Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Ухвалено Вченою радою НМАУ ім. П. І. Чайковського. Протокол № 13 від 27.06.2019 р. URL: <https://www.knmau.com.ua/wp-content/uploads/Polozhennya-pro-asistenturu-stazhuvannya-ta-doktora-mistetstva-2019.pdf> (дата звернення: 29.09.2021).

7. Порядок здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва та навчання в асистентурі-стажуванні: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2018 р. № 865. URL: <https://zakonodavstvo.com/download/postanova-vid-jovtnya-2018-865-pro-2018-67669.html> (дата звернення: 27.09.2021).

8. Про вищу освіту: Закон України № 1556-18 (зі змінами у 2019 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 27.09.2021).

9. Рожок В. І. Національна музична академія України імені П. І. Чайковського – науковий центр Європи // Українське музикознавство. Вип. 43. Київ, 2017. С. 4–12.

10. Стандарт вищої освіти третього (освітньо-творчого) рівня, ступеня «Доктор мистецтва», галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 026 «Сценічне мистецтво». Затверджено Вченою радою НМАУ ім. П. І. Чайковського. Протокол № 5 від 08.02.2021 р. (Наказ № 12-А від 08.02.2021 р.). URL: https://knmau.com.ua/wpcontent/uploads/Standart_Vishhoi_osviti_026_doktor_mistetstva_2021.pdf (дата звернення: 01.10.21).

11. Чаркіна Т. Глобалізація: соціально-культурний аспект // VERSUS. 2016. № 1 (7). С. 36–41.

REFERENCES

1. Bondarchuk, V. (2020). Culture and music education in Ukraine [Kultura i muzychna osvita v Ukraini]. In book: Philosophy of culture: basic concepts, directions, personalities: textbook [Filosofia kultury: osnovni poniattia, napriamy, personalii: navchalnyi posibnyk]. Kyiv–Chernivtsi: Bukrek. pp. 173–181 [in Ukrainian].

2. Amendments to the Procedure for obtaining the educational and creative degree of Doctor of Arts and training in assistantship-internship: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of February 12, 2020 № 89. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-poryadku-zdobuttya-osvitno-tvorchogo-stupenya-doktora-mistetstva-ta-navchannya-v-asistenturi-stazhuvanni-89120219> (Date of application: 25.09.2021) [in Ukrainian].

3. Kubaievskiy, M. (2008). Contextual existence of the ethnos in the globalized world [Kontekstna buttievist etnosu v hlobalizovanomu sviti]. In book: Psychology and Society vol. 2 [Psykhologhiia i suspilstvo]. pp. 59–64 [in Ukrainian].

4. National Qualifications Framework: Annex to the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 23.11.2011 № 1341 (as amended by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 25.06.2020 № 519) [Natsionalna ramka kvalifikatsii: Dodatok do Postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.11.2011 r. № 1341 (v redaktsii Postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.06.2020 r. № 519)]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p>. (Date of application: 25.09.2021) [in Ukrainian].

5. Educational and creative programme "Music Directing" of the third (educational and creative) level of higher education, degree "Doctor of Arts", specialty 026 "Performing Arts", field of knowledge 02 "Culture and Art". Approved by the Academic Council of NMAU P. I. Tchaikovsky Protocol № 5 dated 08.02.2021. [Osvitno-tvorcha prohrama «Muzychna rezhysura» tretoho (osvitno-tvorchoho) rivnia vyshchoi osvity, stupenia «Doktor mystetstva», za spetsialnistiu 026 «Stsenichne mystetstvo», haluzi znan 02 «Kultura i mystetstvo». Zatverdzheno vchenoiu radoiu NMAU im. P. I. Chaikovskoho. Protokol №5 vid 08.02.2021 r.]. URL: <https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/OTP-Doktor-mistetstva-026-Stsenichne-mistetstvo.pdf> (Access date: 01.10.2021) [in Ukrainian].

6.Regulations on assistantships and creative postgraduate studies at the Tchaikovsky National Academy of Music of Ukraine. Approved by the Academic Council of NMAU P. I. Tchaikovsky. Protocol № 13 dated June 27, 2019 [Polozhennia pro asystenturu-stazhuvannia ta tvorchu aspiranturu Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho. Ukhvaleno vchenoiu radoiu NMAU im. P. I. Chaikovskoho. Protokol № 13 vid 27.06.2019 r.]. URL: <https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/Polozhennya-pro-asistenturu-stazhuvannya-ta-doktora-mistetstva-2019.pdf> (Access date: 29.09.2021) [in Ukrainian].

7.The procedure for obtaining the educational and creative degree of Doctor of Arts and training in assistantship-internship: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of October 24, 2018 № 865 [Poriadok здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва та навчання в асистентурі-стажуванні: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2018 р. № 865]. URL: <https://законодавство.com/download/postanova-vid-jovtnya-2018-865-pro-2018-67669.html> (Date of application: 27.09.2021) [in Ukrainian].

8.On higher education: Law of Ukraine № 1556-18 (as amended in 2019) [Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy № 1556-18 (zi zminy u 2019 r.)]. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (Date of application: 27.09.2021) [in Ukrainian].

9.Rozhok, V. (2017). National Music Academy of Ukraine named after P. I Tchaikovsky – Scientific Center of Europe [Natsionalna muzychna akademiia Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho – naukovyi tsentr Yevropy]. Ukrainske muzykoznavstvo. Kyiv: NMAU im. P. I. Chaikovskoho. Vol. 43. pp. 4–12 [in Ukrainian].

10.Standard of higher education of the third (educational and creative) level, degree "Doctor of Arts", field of knowledge 02 "Culture and Art", specialty 026 "Performing Arts". Approved by the Academic Council of NMAU P. I. Tchaikovsky. Protocol № 5 dated 08.02.2021 (Order № 12-A dated 08.02.2021) [Standart vyshchoi osvity tretoho (osvitno-tvorchoho) rivnia, stupenia «Doktor mystetstva», haluzi znan 02 «Kultura i mystetstvo», spetsialnosti 026 «Stsenichne mystetstvo». Zatverdzheno vchenoiu radoiu NMAU im. P. I. Chaikovskoho Protokol № 5 vid 08.02.2021 r. Nakaz № 12-A vid 08.02.2021 r.)]. URL: https://knmau.com.ua/wpcontent/uploads/Standart_vishhoi_osviti_026_doktor_mistetstva_2021.pdf (Access date: 01.10.21) [in Ukrainian].

11.Charkina, T. (2016). Globalization: socio-cultural aspect [Hlobalizatsiia: sotsialno-kulturnyi aspekt]. VERSUS, № 1 (7). pp. 36–41 [in Ukrainian].

KASIANOVA OLENA

Kasianova Olena, Head of the postgraduate and doctoral studies department, Candidate of Arts, Honored Art Worker of Ukraine, professor of the Department of Opera Training and Music Directing of Tchaikovsky National Academy of Music of Ukraine (Kyiv, Ukraine).

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8530-8156>

THE CONCEPT OF TRAINING A DOCTOR OF ART FROM MUSIC DIRECTING

The relevance of the research is due to need to train highly qualified professionals in today's socio-cultural challenges, able to generate creative ideas in the implementation of creative projects, able to respond quickly to changes in the market of theater services, to be competitive in the fleeting space. Scientific novelty - outlining the concept of formation of professional competencies of the artist in the synthesis of domestic traditions and foreign innovations, taking into account the specifics of the mental perception of works by the Ukrainian audience.

Main objectives of the research is the process of preparing a doctor of art in music directing in the context of Ukraine's integration into the European educational and artistic space and to determine the specifics of the integrative educational and creative training of the doctor of art in musical directing in the context of world tendencies of musical theater development.

The methodology of the research is the application of a comprehensive intersectoral approach based on the synthesis of systems analysis (the concept of modern directing in a new paradigm of musical theater) and the structural-functional method (algorithm of integrative training of doctors of art in creative graduate school).

Findings and conclusion of the research is the influence of globalization and integration processes has affected the paradigm shift of musical and theatrical art in a positive sense - the information exchange of experience; professional growth of artists; application of art technologies; joint solution of urgent problems; in the negative - the dominance of foreign repertoire over domestic with the priority of foreign language content; commercialization of the theater; changes in value orientations; hedonistic orientation of interpretations of works. Factors influencing modern musical directing are the need to find means of expression for adequate perception of the Ukrainian audience of a foreign text; combining the aesthetic and value aspect with the financial and economic content of the play; inadmissibility of vulgarized interpretations of works; mastering the techniques of artistic reconstruction, authentic, modern, art-technological solution of performances; mastering the specifics of dancers, international and festival projects. The concept of training a doctor of art in music directing involves a creative rethinking of global innovative directing practices on domestic soil, taking into account the peculiarities of the Ukrainian mentality, cultural traditions, and achievements of national educational and art schools with gradual integration into Europe.

Keywords: globalization-integration processes, art culture, musical-theatrical art, music directing, art education, doctor of art.

Касьянова Е. В. Концепт подготовки доктора искусства музыкальной режиссуры

Рассмотрен процесс подготовки доктора искусства музыкальной режиссуры в контексте интеграции Украины в европейское образовательное и художественное пространство. **Актуальность исследования** – необходимость подготовки высококвалифицированных специалистов в условиях социокультурных вызовов современности, способных генерировать креативные идеи в воплощении творческих проектов, быстро реагировать на изменения рынка театральных услуг, быть конкурентоспособными в скоротечном пространстве. **Научная новизна** – определение концепта формирования профессиональных компетентностей режиссера в синтезе отечественных традиций и зарубежных новаций с учетом специфики ментального восприятия произведений украинским зрителем. **Цель исследования** – определить специфику интегративной образовательно-творческой подготовки доктора искусства музыкальной режиссуры в контексте мировых тенденций развития музыкального театра. **Методология исследования** – применение комплексного межотраслевого подхода на основе синтеза системного анализа (концепт современной режиссуры в новой парадигматике музыкального театра) и структурно-функционального метода (алгоритм интегративной подготовки доктора искусства в творческой аспирантуре).

Основные результаты и выводы исследования. Влияние глобализационно-интеграционных процессов сказалось на изменении парадигматики музыкально-театрального искусства: в положительном смысле – в информационном обмене опытом, профессиональном росте мастеров искусств, применении арттехнологий, совместном решении насущных проблем; в отрицательном – в доминировании зарубежного репертуара над отечественным с приоритетом иноязычного контента, коммерциализации театра, изменении ценностных ориентаций, гедонистической направленности трактовок произведений. Факторы влияния на современную музыкальную режиссуру заключаются в необходимости поисков средств выразительности для адекватного восприятия украинским зрителем иноязычного текста, сочетании эстетико-ценностного аспекта с финансово-экономическим контентом спектакля, недопустимости вульгаризированных трактовок произведений, овладении приемами художественной реконструкции, аутентичного, современного, арттехнологического решения постановок, усвоении специфики танцоперы, международных и фестивальных проектов. Концепт подготовки доктора искусства музыкальной режиссуры предполагает творческое переосмысление мировых инновационных режиссерских практик на отечественной почве с учетом особенностей украинской ментальности, культурных традиций, достижений национальных образовательной и художественной школ с постепенной интеграцией в европейское пространство.

Ключевые слова: глобализационно-интеграционные процессы, художественная культура, музыкально-театральное искусство, музыкальная режиссура, художественное образование, доктор искусства.